

EMANET - ODGOVORNO IZVRŠAVANJE PREUZETIH OBAVEZA

Mehidin BEŠLIĆ

NAŠA DJECA – NAŠA ODGOVORNOST I BUDUĆNOST

Nedim GLAMOČIĆ

Sažetak

Novi muallim objavljuje hutbe aktivnih imama i hatiba. Uz hutbe rubrika sadrži i svojevrsne recenzije, tako da zajednički čine cjelinu.

Recenzije pišu "slušatelji hutbe", a recenzije nemaju u potpunosti valorizirajući karakter, već im je cilj unapređivanje hutbe kao javnog istupa naših imama i kritički osvrt na te istupe.

U ovom broju na našim stranicama su dvije hutbe: hatiba Mehidin ef. Bešlića i hatiba Nedim ef. Glamočića. Za ovaj broj recenzije su pisali: Mensur ef. Malkić i Ahmed ef. Purdić.

U IME ALLAHA MILOSTIVOH SAMILOSNOG

Hvala Allahu Gospodaru svih svjetova, Milostivom Samilosnom. On je izvor svjetlosti nebesa i zemlje. Salavat i selam Allahovom miljeniku i poslaniku Muhammedu, s. a. v. s., njegovoj porodici, ashabima i svima koji ga slijede na putu din-islama.

Danas je petak, 18. Ševval, 1432. Hidžretske godine, odnosno 16. Septembar, 2011. godine po miladu, gregorijanskom kalendaru.

Poštovani džem'ate tema naše današnje hutbe je:

EMANET¹- ODGOVORNO IZVRŠAVANJE PREUZETIH OBAVEZA

Uzvišeni Allah, dž.š. u suri El-Ahzab u 72. Ajetu kaže:

„Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek- a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen.“

Ibn-Kesir tumačeći ovaj ajet kaže: *„Sve ove riječi nisu suprotstavljene, već se svode na to da je emanet obaveza i prihvatanje naredbi i zabrana pod za njihov važećim uvjetom, a on glasi: Ko ih izvrši bit će nagrađen, a ko ih ostavi zaslužuje da bude kažnjen. Čovjek ga je prihvatio, uprkos svojoj slabosti i neznanju, izuzev onih koje Allah uputi i podrži, neka nam je Allah na pomoći.“*

Poslanik a.s. je rekao:

„Nema vjere onaj ko nema emaneta, niti ima vjere onaj ko ne poštuje dogovore.“ (Ahmed)

Iz kazivanja o Allahovim poslanicima saznajemo da su sve njih krasile plemenite osobine, a posebno osobina povjerljivosti, pouzdanosti, odnosno svi oni vodili su računa i dosljedno izvršavali preuzete obaveze. Znamo i da je posljednji Božiji poslanik Muhammed, s.a.v.s., imao nadimak El-Emin (*pouzdan, povjerljiv*) i prije nego je postao Poslanik islama.

Ova osobina nije bila rezervisana samo za Božije poslanike. Ona bi itekako trebala da bude prvo svojstvo i sinonim za svakog istinskog vjernika. Naprosto nemoguće je odvojiti emanet od vjere. Većina islamskih učenjaka tumačeći pojam emaneta kaže da on jeste vjera, odnosno da je vjera ustvari emanet. Naše su duše još u Ezelu preuzele obaveze i posvjedočile. Povjerenje je jedna od najljepših odlika čovjeka koje ga krase i uzdižu od ostalih Allahovih dž.š. stvorenja.

Jedno od značenja emaneta jeste postavljanje svake stvari na odgovarajuće mjesto, mjesto koje joj dolikuje. Tako se i položaj ili neka značajna funkcija u društvu ne daje nikom osim onome ko je dostojan tog položaja. To treba biti osoba kojoj po njenom znanju, poštenju i ugledu to priliči, a nipošto po podobnosti i rodbinskoj i tazbinskoj pripadnosti. Služba se dodjeljuje samo čovjeku koji je kompetentan da je obavlja.

U Suri En-Nisa u 58. ajetu Allah, dž. š., kaže:

„Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! – Allah doista sve čuje i vidi.“

Poslušajmo primjer Ebu Zerra:

Rekao sam: " O, Božiji Poslaniče, hoćeš li me ustoličiti (postaviti na to mjesto)?

On me potapša po ramenu i reče:

- O, Ebu Zerre, ti si slab, a ovdje je u pitanju emanet. Na sudnjem danu će biti kajanja i ponižavanja. Ovo treba prihvatiti samo onaj ko se s time može nositi i na pravi način odigrati svoju ulogu u tome.“ (Muslim)

Poštovana braćo preuzeli smo emanete i obaveze bez da nas je na to neko prisilio, pa nam je stoga dužnost brinuti se o njima. Ne izvršavajući Allahove dž. š., naredbe mi kršimo emanet dat svome Stvoritelju. Ugrožavanjem prava čovjeka i njegovog dostojanstva, ističući sebe i svoju ulogu kršimo emanet ljudskosti i solidarnosti. Primjer kako Poslanik, a. s., savjetuje Ebu Zerra bi trebao da bude vodilja svima koji odlučuju o značajnim pozicijama u našoj zajednici i društvu uopće.

¹ Emanet (*pouzdanost, vjernost, poštenje, povjerenje, vjera, vjerovanje, amanet. V:T.Muftić Arapsko-bosanski riječnik str.48.*)

Ugroziti dostojanstvo čovjeka jedan je od velikih grijeha. Svjedoci smo da se danas u našem društvu malo vodi računa o pravima običnih ljudi koji su na ivici egzistencije upravo zbog pronevjerenih emaneta onih koji su odgovorni za njih.

Obaveza vjernika je da svako u svom domenu doprinosi poboljšanju tog stanja. Da roditelji izvršavaju emanet roditeljstva, na način da svoju djecu odgajaju u duhu islama. Da učenik izvrši emanet nauke marljivim učenjem i zalaganjem. Da poslodavci izvršavaju emanet ugovora/ dogovora dajući pravo radnicima. Da ulema izvrši emanet misije na temelju Kur'ana i Sunneta. Da svako radi ono što je u njegovom domenu djelovanja na mikro-planu pa će i sveopće stanje zajednice, ako Bog da, biti bolje. Shodno Kur'anskom ajetu: „Allah neće izmijeniti stanje jednog naroda dok taj narod ne promijeni sebe.“ (Er-R'ad, 11.)

Trebamo imati na umu da se epitet povjerljivosti teško stiče, a za tren gubi.

Jesmo li svjesni da je povjerenje veoma ozbiljna stvar sa kojom se ne trebamo poigravati?

Trebamo znati da se jedanput izgubljeno povjerenje teško može povratiti. Stoga čuvajmo povjerenje nam emanete, kao darove sa kojima nas je Allah, dž. š., počastio i za koje ćemo odgovarati na budućem, ali i na ovom svijetu.

Poslanik s.a.v.s. rekao: „Kada se emanet bude iznevjerio, očekuj Sudnji dan!“ Bi rečeno: „Kako će emanet biti iznevjeren, o Allahov Poslaniče?“ Reče: „Kada se nešto bude povjeralo onima koji to ne zaslužuju, očekuj Sudnji dan!“ (Buharija)

Molimo Allaha dž. š., da nas učini od onih koji izvršavaju preuzete obaveze, da nas sačuva iskušenja koja ne možemo podnijeti. Da na dunjaluku živimo kao muslimani, i da sa dunjaluka odlazimo samo kao muslimani. (Amin)

Recenzija - hfz. Mensur ef. Malkić

Emanet, odnosno govor o emanetu spada u red tema uvijek aktualnih, a u isto vrijeme kompleksnih po svojoj širini i značenju. Tema emanet, za hatiba, *pogodna* je iz više razloga, prvo, zato što je potrebno govoriti o emanetu kao bitnom svojstvu i odrednici muslimana, drugo, što emanet možemo posmatrati i tretirati sa više različitih aspekata, i treće, što govor o emanetu nije uvjetovan praćenjem islamskog kalendara, odnosno *takvima*.

Autor je odabirom teme emanet, dakle, pristupio obradi aktualne teme, ali je mogao jasnije razviti značenje riječi emanet za koje se on na početku hutbe opredijelio i odredio.

Zbog činjenice da autor hutbu, prije svega, govori, interpretira direktno svojim slušateljima – džematlijama to podrazumijeva da pojašnjenje bilo koje riječi treba biti izravno i direktno kako bi slušatelji od početka imali pravu predstavu o značenju dotične riječi. Stoga pojašnjenje riječi emanet koje je odvojeno u

fusnotu slušateljima će ostati nedostupno. To naravno, nije slučaj sa čitateljima ove hutbe, ali mi to ističemo zbog osnovnog, primarnog cilja hutbe, a to je razumijevanje svake riječi hatiba kako bi slušatelj mogao razumjeti, shvatiti i primiti kompletan sadržaj hutbe.

Tako, nakon ajeta o emanetu, autor citira mišljenje Ibn Kesira da „sve ove riječi nisu suprotstavljene“, a da prethodno nije precizirao na koje se to riječi (one iz fusnote?), odnosi komentar pomenutog mufessira.

Stoga pojašnjenje riječi emanet koje potom slijedi daleko bi svrsishodnije bilo da se našlo prije uvodnog ajeta o emanetu.

Dalja razrada riječi emanet oscilira od *izvornog* značenja, dakle, da je emanet vjera ili vjerovanje temeljeno i proizišlo iz *misaka* (svjedočenja naših duša pred Gospodarom), pa do najšireg, općeprihvaćenog značenja riječi emanet u bosanskom jeziku da je emanet povjerenje, odnosno poštenje. Ovakvim

tretmanom riječi emanet razumijeva se da je emanet: vjera, vjerovanje, poštenje, povjerenje, prihvatanje obaveza i izvršavanje obaveza, dogovora i ugovora među ljudima, i naravno prihvatanje i izvršavanje Allahovih, dž.š., naredbi, što u konačnici ova riječ sve to i sublimira, ali je poželjnije bilo odrediti i fokusirati se na jedan emanet, npr. emanet prihvatanja obaveza i odgovornosti prema drugim ljudima. Naravno, autor je ovaj emanet naglasio preko primjera Ebu Zerra iz kojega pouku mogu izvući svi oni koji namjeravaju, ili se nadaju da će biti izabrani ili postavljeni na neko odgovorno mjesto, funkciju ili položaj. Tako Ebu Zerrov primjer u čitavoj hutbi ostavlja najupečatljiviji utisak.

Hutba također, odiše i naslanja se na ideje i objašnjenja koja su obrađena i prezentirana u djelu *Karakter muslimana* od autora Muhammeda el-Gazalija.

Na kraju, hatib nam je ponudio nekoliko savjeta koji se odnose na ispunjavanje emaneta, opet vezanih za razne aspekte našeg života i djelovanja, nad kojima će se, nadam se, cijenjeno slušateljstvo, ali i oni koji budu čitali hutbu, duboko zamisliti i zapitati, da li ih se i u kojoj mjeri drže, ispunjavaju i njeguju. Ako na takav način budemo promislili o hatibovim riječima onda ova tema, emanet, neće ostati nezapažena, potisnuta, niti zaboravljena.

Recenzija - Ahmed ef. Purdić

1. Najznačajnije pozitivne odlike ove hutbe su sljedeće:

1.1. Hatib je ispoštovao redosljed u hutbi počevši je zahvalom Allahu i salavatom na Poslanika, njegovu časnu porodicu, plemenite ashabe i sve one koji ga slijede.

1.2. Dobar izbor teme jer je ova tema uvijek aktualna, a spominjanjem naslova hatib je slušaocima odmah na početku upoznao sa temom hutbe.

1.3. Korištenje relevantne literature, kao što su tradicionalni tefsir Ibn Kesira i autentične hadiske zbirke, ali i djela savremenika kao što je djelo Muhameda El-Gazalija, „Karakter muslimana“ kojeg hatib eksplicitno ne spominje, ali iz samog teksta je očito da ga je konsultovao.

1.4. Precizno navođenje sura i broja ajeta kao i hadiskih zbirki iz kojih su hadisi citirani.

1.5. Povezivanje teme hutbe sa osobinama svih poslanika, a posebno sa osobinom Muhameda, a.s., te isticanje da ta osobina nije odlika samo Allahovih vjervjesnika nego treba da krasi sve vjernike.

1.6. Taksativno navođenje nekih oblika emaneta kao što je emanet roditelja,

učenika, poslodavaca i uleme.

1.7. Posebno me raduje spominjanje uleme u kontekstu odgovornosti da se ne pomisli kako su oni izuzeti iz odgovornosti. Te riječi su dokaz da hatib ovu hutbu ne upućuje samo prisutnim slušaocima, nego i samom sebi.

1.8. Upozorenje da se emanet teško stiče a lahko gubi, ali bi preciznija konstatacija bila da se dugo vremena stiče, a brzo gubi.

1.9. Dobar završetak dovom.

2. Iako ova hutba ima dosta dobrih odlika, ipak kao i svako drugo ljudsko djelo ima nekih nedostataka. Smatram da bi uz uvažavanje sljedećih primjedbi hutba bila značajno uspješnija:

2.1. Spominjanje datuma na hutbi nije obavezno niti zabranjeno i treba ga spominjati samo ako za to ima konkretan povod, u protivnom to je jedna informacija koja slušaocima ne donosi ništa novo. U ovom slučaju spominjanje datuma je suvišno. Također, spominjanje riječi „*po miladu*“ je suvišno s obzirom da se iza nje spominje izraz „*gregorijanskom kalendaru*“ koji nije njen prijevod, a iz teksta bi se

upravo tako moglo razumjeti. Ako se pak riječ milad (ar. rođenje) spominje onda bi je trebalo prevesti ili objasniti da se misli na rođenje Isa, a.s.

2.2. Prilikom citiranja Ibn Kesira hatib to nije uradio na najbolji način jer prvi dio citata „Sve ove riječi nisu suprotstavljene,” je suvišan i čak se može reći da dovodi slušaoca u zabunu. Naime, ovaj dio rečenice se odnosi na različito tumačenje riječi emanet od strane komentatora ajeta, a ta njihova tumačenja nisu spomenuta u hutbi, te ovako spomenuta rečenica, koja je istrgnuta iz konteksta, ostavlja dojam da se ove riječi odnose na ajet. (Više v.: Tefsir Ibn Kesir – skraćeno izdanje, *Visoki saudijski komitet za pomoć BiH*, Sarajevo, 2002. god., str. 1086.)

2.3. Iako je hutba napisana jasnim i pitkim jezikom ipak u nekoliko slučajeva hatib je bio neprecizan i trebao je bolje formulirati rečenice. Tako npr. on za Allahove poslanike kaže: „svi oni vodili su računa i dosljedno izvršavali preuzete obaveze.” Rečenica bi trebala glasiti: „svi su oni vodili računa o preuzetim obavezama i dosljedno ih izvršavali.” Sličnih primjera ima još kao što su rečenice: „Tako se i položaj ili neka značajna funkcija u društvu ne daje nikom osim onome ko.” ili rečenica „preuzeli smo emanete i obaveze bez da nas je na to neko prisilijo.” Ima se osjećaj da su ove rečenice doslovno prevedene sa arapskog jezika. Hatib bi trebao koristiti kratke i jasne rečenice kako bi ih slušaoci bolje shvatili i lakše zapamtili. Prethodne rečenice bi trebale glasiti: „Tako se i položaj ili neka značajna funkcija u društvu daju samo on-

ome ko.” i druga rečenica „dobrovoljno smo preuzeli emanete i obaveze.”

2.4. Vrste emaneta koje je hatib spomenuo pri kraju hutbe, trebao je spomenuti na početku, i onda objasniti neke od njih. U hutbi je naznačena samo važnost emaneta i na kraju spomenuta jedna od posljedica gubljenja emaneta ili njegove pronevjere, manifestovana kroz nepravdu i nebrigu o slabima i potrebnima. Ovako koncipirana hutba ne nudi slušaocu jasnu i potpunu sliku ove važne i široke teme.

2.5. U hutbi su spomenuta tri ajeta i tri hadisa, s jedne strane, moglo bi se reći da je malo argumenata, obzirom da svaki upućuje na neki segment emaneta, ako se oni žele istaći. S druge strane, ako se, pak, želi tretirati samo značaj emaneta, onda je navedeno previše argumenata. Opći dojam je da se i isuviše brzo prelazilo preko navedenog ajeta ili hadisa. Svrha citiranja ajeta i hadisa je da se oni sprovedu u praksu, a njihovo navođenje bez komentara, primjera ili poučnog kazivanja koje se može preslikati u praksi ne ostavlja većeg traga kod slušaoca. Očit primjer potrebe za pojašnjenjem i komentaranjem ajeta i hadisa je kazivanje o Ebu Zerru El-Giffariju, r.a., čiji slučaj nije dovoljno pojašnjen, i može biti pogrešno shvaćen jer njegova slabost za javnu funkciju ne znači nedostatak emaneta na drugim poljima.

Ukratko, hutba je aktuelna i prezentovana je lahkim i pitkim jezikom. Moje iskrene čestitke hatibu na prezentovanoj hutbi i upućujem dovu Allahu da njegov i naš trud ukabuli.